

Γέροντες-ερημίτες, Άγιοι και φυσικός κόσμος

/ [Πεμπτουσία](#)

Image not found or type unknown

Ασκηταριά στην Ι.Μ. Γουβερνέτου (Χανιά, Κρήτη)

Την έντονη συμφιλίωση γερόντων-ερημιτών με τον φυσικό κόσμο, παρατηρούμε και κατά τη μελέτη της ζωής τους. Πολλοί από αυτούς συνδέθηκαν με ορισμένα ζώα, και αυτά υπάκουαν και τους υπηρετούσαν.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο Σεραφείμ του Σάρωφ, ο οποίος συνδέθηκε με μια αρκούδα. Όπως ο ίδιος αναφέρει, η νηστεία καθιστά το σώμα «διαφανές και ανάλαφρο» και το μεταθέτει στην αρχέγονη κατάσταση του Αδάμ. Τα θηρία οσφραίνονται επάνω στον ασκητή ακριβώς αυτή την «καλή μυρωδιά του Αδάμ».¹⁶¹ Γράφει ο άγιος Ισαάκ ο Σύρος: «Εάν θέλεις ίνα γένηται η καρδιά σου τόπος μυστηρίων του καινού κόσμου, πρώτον μεν πλούτησον [\[1\]](#) [\[2\]](#) [\[3\]](#) εν έργοις σωματικούς, νηστεία, αγρυπνία, λειτουργία, ασκήσει, υπομονή, καθαιρέσει των λογισμών, και τοις λοιποίς».[\[4\]](#)

Μέσα από τη διδαχή του ορθόδοξου ήθους, γίνεται κατανοητό, ότι η σχέση του ανθρώπου με τον Θεόν διέρχεται οπωσδήποτε μέσα από τη χρήση του κόσμου και δεν είναι απλά διανοητική ή νομικά «ηθική». Βιώνοντας το ασκητικό ήθος, ο πιστός αποδέχεται πως η σχέση ανθρώπου-Θεού εξαρτάται από τη χρήση του κόσμου. Έτσι, η άσκηση αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς η αποκοπή του

σημερινού ανθρώπου από την άσκηση υπονομεύει την ευαγγελική αλήθεια της σωτηρίας^[5]. Το εν λόγω διακύβευμα δυστυχώς δεν γίνεται εύκολα αντιληπτό από τον σύγχρονο άνθρωπο, ο οποίος ασφυκτιά από την τεχνοκρατική οργάνωση και την καταναλωτική ευημερία, οι οποίες τον οδηγούν σε μία δεσμευτική ηθική, με συνέπεια να καταλήγει να διαχειρίζεται επιφανειακά την κρίση και τα προβλήματα της ζωής του. Ίσως περισσότερο από ποτέ ο άνθρωπος οφείλει στην εποχή μας να συνειδητοποιήσει πως ήθος χρειάζεται και όχι ηθική. Ο διαφορετικός τρόπος ζωής, δηλαδή ο πολιτισμός που αναζητούμε, θα ξεκινήσει από μία διαφορετική στάση και νοοτροπία και όχι από μια αυστηρή νομοθεσία. Σε αυτόν τον πολιτισμό, το ορθόδοξο ήθος δύναται να συμβάλει καίρια και αποφασιστικά, για να ζήσει ο κόσμος.^[6]

Αρχή για τον νέο τρόπο ζωής είναι να συνυπάρξει ο άνθρωπος αρμονικά με το περιβάλλον, όπως μάς διδάσκουν οι άγιοι της Εκκλησίας. Είναι αναγκαίο να αποστραφεί την πλεονεξία, την απληστία και τον καταναλωτικό βίο, μέσω της ασκήσεως. Το αιτιολογικό στήριξης είναι ότι υπεράνω όλων η κοινωνική αδικία, που γίνεται σε βάρος των άλλων με την απληστία και την κατάχρηση, οφείλει να περιοριστεί στην αυτάρκεια και ο άνθρωπος να επιζητεί τα πραγματικώς απαραίτητα. Αυτά αρμόζουν ειδικά σ' έναν αληθινό Χριστιανό. Όλα όμως τα φυσικά πράγματα του κόσμου δόθηκαν από τον Θεό ως κοινά, για να καλύπτουν τις πραγματικές ανάγκες, με στόχευση να μην ενεργούν οι άνθρωποι παραχρηστικά σε βάρος του κόσμου και του περιβάλλοντος.^[7] Ειδικά στην εποχή μας, η εκμετάλλευση έχει απωλέσει το μέτρο και τον έλεγχο της, η παράχρηση και ο βιασμός της φύσης έχουν

υπερβεί τα όρια αντοχής. Οι Πατέρες και οι Άγιοι της Εκκλησίας προβάλλουν ένα αντικαταναλωτικό ήθος, το οποίο δεν στηρίζεται σε εφησυχασμό απέναντι στις σχέσεις ανθρώπου και περιβάλλοντος. Το ήθος αυτό είναι ιδιαίτερα σωτήριο, αφού μάς επιδεικνύει με ποιο τρόπο ο άνθρωπος θα περιορίσει την απληστία του απέναντι στη φύση, για να μπορέσει να αποκτήσει πάλι τους συνδετικούς δεσμούς μαζί της, πιο οργανικά και σταθερά, όπως δημιουργήθηκαν από το Θεό.^[8]

Η ασκητική χρήση του κόσμου συνδέεται άμεσα με την αγάπη για τη φύση, τον κόσμο, το περιβάλλον. Η αγάπη αυτή βοηθά τον άνθρωπο στο να βλέπει και να αναγνωρίζει καθετί μέσα στον κόσμο ως δημιουργήματα του Θεού, που θα τον βοηθήσουν στην προσπάθεια και στον αγώνα του να ενωθεί μαζί Του και όχι ως αντικείμενα υποτασσόμενα στο συμφέρον του. Κάθε απώλεια του περιβάλλοντος σημαίνει και απώλεια για τον άνθρωπο, διότι οδηγούνται σε απώλεια έργα αγάπης του Θεού, αποδυναμώνονται αξίες και αρετές του, με αποτέλεσμα το νόημα της ζωής του να μειώνεται. Αποδεχόμενος ο άνθρωπος την ασκητική χρήση του

κόσμου, αποφεύγει να γίνεται εγωκεντρικός και ιδιοτελής.^[9]

Επιχειρώντας μία σύνοψη περί του ασκητικού ήθους, μπορούμε να υποστηρίξουμε πως πηγάζει από την αναγνώριση των υλικών αγαθών ως δώρων του Θεού. Ολόκληρη η ύλη και, κατ' επέκταση, η κτίση αποκτά ιδιαίτερη σημασία, αφού προορίζεται για τον άνθρωπο. Οφείλει όμως ο άνθρωπος να χρησιμοποιεί μόνον τα υλικά αγαθά που είναι απαραίτητα, για να ικανοποιήσει τις ανάγκες του. Παράλληλα, οφείλει να κατανοήσει ότι η κτίση δεν αποτελεί ιδιοκτησία του, αλλά έχει την ευθύνη της διαχείρισής της.^[10] Υπό την προϋπόθεση ότι ο ασκούμενος γνωρίζει τον ιερό και αντικειμενικό σκοπό της άσκησης, εύλογα συνειδητοποιούμε ότι η άσκηση αποτελεί αναγκαιότητα με όποιο τρόπο και αν επιχειρείται. Δίχως αμφιβολία μπορεί να περιορίσει την απληστία του ανθρώπου, οδηγώντας τον μέσω της μετάνοιας στην επανόρθωση. Υπό το πρίσμα αυτό, η άσκηση είναι βασική και αναγκαία για τη σημερινή οικολογική ισορροπία,^[11] όπως θα αναλύσουμε και κατωτέρω.

[1] Μπαλατσούκας, 1996, σ. 129.

[2] Μπαλατσούκας, 1996, σ. 129-130.

[3] Νικολαΐδης, 1990, σ. 43.

[4] Γιανναράς, 1989, σ. 149.

[5] Γιανναράς, 1989, σ. 304.

[6] Γιαγκάζογλου, 2002, σ. 276.

[7] Μπαλατσούκας, 1996, σ. 88.

[8] Μπαλατσούκας σελ 88.

[9] Μπαλατσούκας, 1996, σ. 89.

[10] Ζορμπάς, 2002, σ. 332.

[11] Μπαλατσούκας σελ 88

Παρατήρηση: η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ συνεχίζει τη δημοσίευση με τη μορφή σειράς άρθρων της μελέτης «Αρχή της Αειφορίας και Ορθόδοξο ήθος: Μία νέα προοπτική στην οικολογική ηθική», του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΡ. ΤΣΟΥΡΑΠΑ. Πρόκειται για αναθεωρημένη έκδοση του κειμένου που κατατέθηκε ως διπλωματική εργασία στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστήμιου με επιβλέποντα καθηγητή τον Χρήστο Τερέζη και αξιολογητές τους Νικόλαο Κόϊο και Βασίλειο Φανάρα.